

INFORMATIVNI LIST

Jedinica za nadgledanje predmeta Misije EU za vladavinu prava (EULEX) vrši procenu funkcionisanja Policije Kosova (PK), tužilaštva i sudstva u pogledu usklađenosti sa **proceduralnim, materijalnim** i zakonima o **ljudskim pravima**. Procena se vrši preko **sistemskog i tematskog** nadgledanja odabranih **krivičnih i građanskih** predmeta, uključujući i predmete na kojima je EULEX radio do juna 2018. godine pod svojim prošlim izvršnim mandatom. Robusno nadgledanje proteže se kroz čitav lanac krivičnog pravosuđa (policija, tužilaštvo i sudovi), kao i kroz određene aspekte sistema građanskog pravosuđa. Od januara 2019. godine – nakon što je u decembru 2018. godine završena predaja policijskih, tužilačkih i sudskih spisa predmeta nadležnim kosovskim organima – do oktobra 2021. godine, EULEX-ovi nadgledači pravosuđa pratili su **1064 ročišta**, uključujući predmete visokog profila, predmete ratnih zločina, predmete rodno zasnovanog nasilja, predmete korupcije i predmete na kojim je ranije radio EULEX. Kao rezultat tog nadgledanja objavljeno je pet izveštaja sa nalazima i preporukama za unapređenje sistema vladavine prava, kako bi se pomoglo kosovskim pravosudnim institucijama u postizanju bolje usaglašenosti sa kosovskim zakonima i standardima ljudskih prava.

EULEX trenutno nadgleda 295 predmeta

Kratak pregled EULEX-ovog Izveštaja o nadgledanja pravosuđa

Period: od marta 2020. do oktobra 2021. godine
Osoblje EULEX-a nadgledalo je 295 predmeta i 378 ročišta

SISTEMSKO NADGLEDANJE

Pitanja utvrđena kroz nadgledanja, koja imaju sistemsku dimenziju

Prekomerna upotreba pritvora i potencijalni kazneni efekti

Nalazi	Preporuke
<p>EULEX je ispitao 68 odluka o određivanju sudskog pritvora iz svih osnovnih sudova na Kosovu i iz svakog odeljenja u okviru tih sudova.</p> <p>U velikom broju slučajeva prvobitno određeni sudski pritvor nije potvrđen u kasnijoj fazi postupka, ni pre niti posle podizanja optužnice.</p> <p>U oko dve trećine analiziranih odluka, utvrđene su činjenice krivičnog dela (actus reus), ali često ne u okviru uslova osnovane sumnje, kako to nalaže Zakon o krivičnom postupku (ZKP), već kao deo rizika od ponavljanja, dovršavanja pokušaja ili izvršenja krivičnog dela.</p> <p>U preostaloj trećini odluka actus reus nije jasno definisan, već samo nagovešten, ili su se odluke oslanjale isključivo na odluku tužištva o pokretanju istrage, na policijske izveštaje, intervju svedoka i/ili drugu dokumentaciju iz spisa predmeta.</p> <p>Računanje trajanja sudskog pritvora varira.</p> <p>Sudski pritvor se često primenjuje sistematski, bez odgovarajuće potkrepe i ima, bilo namerno ili ne, kazneno dejstvo.</p>	<p>Prilikom donošenja rešenja o pritvoru, u vezi sa mogućim rizikom od bekstva, uticaja na svedoke ili ponavljanja krivičnog dela, sudije treba da se striktno pridržavaju zakonskih uslova iz člana 189. stav 1. ZKP.</p> <p>Sudije koje određuju pritvor treba da opravdaju ovu meru na osnovu činjenica i pružanjem dovoljnih dokaza o specifičnim rizicima. Zasnivanje odluke na opštim kriterijumima i šematskim argumentima, ili na pretpostavci da se na kraju postupka može očekivati zatvorska kazna, treba izbegavati.</p> <p>U slučaju da su ispunjeni uslovi za izricanje mera bezbednosti, treba izreći najblažu meru, a mera pritvora treba da bude poslednja mera, kako je predviđeno članom 187. stav 1. tačka 1.3 ZKP.</p> <p>Sudije treba da računaju dužinu pritvora u skladu sa članom 190. st. 1 ZKP.</p>

Predugo trajanje pritvora bez pravosnažne presude

Nalazi	Preporuke
<p>U aprilu 2021. godine bilo je 37 slučajeva u kojima su lica bila u pritvoru dve godine ili duže, i to:</p> <ul style="list-style-type: none">• 13 slučajeva pritvora u trajanju od više od dve godine;• 10 slučajeva pritvora u trajanju od više od tri godine;• 8 slučajeva pritvora u trajanju od više od četiri godine,• 2 slučaja pritvora u trajanju od više od pet godina;• 4 slučaja pritvora u trajanju od šest, sedam, devet i dvanaest godina.	<p>U skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), sudovi na Kosovu treba da obezbede da njihove odluke ispunjavaju kriterijume neophodnosti i srazmernosti radi određivanja opravdane dužine pritvora u odnosu na dužinu suđenja. Tom prilikom treba razmotriti nekoliko aspekata, kao što su vrsta krivičnog dela, uloga okrivljenog, faza postupka, kašnjenja u postupku i razlozi za to, vreme očekivane presude, potencijalna kazna i opšta prognoza ishoda predmeta.</p> <p>U slučajevima kada se oceni da pritvor više nije neophodan i srazmeran, okrivljeni treba da bude pušten iz pritvora bez obzira na vrstu izvršenog krivičnog dela, jer težina krivičnih dela o kojima je reč ne opravdava sama po sebi kontinuirano produženje pritvora.</p>

Umeren porast broja neproduktivnih ročišta

Nalazi	Preporuke
<p>U periodu od sredine marta 2020. do kraja oktobra 2021. godine, EULEX je nadgledao ukupno 378 ročišta, od kojih su 113 bila neproduktivna (30%).</p> <p>Zabeležen je blag porast u poređenju sa statistikom iz prethodnog izveštaja, koji je pokrивao period avgust 2019 – februar 2020. godine (23%), kao i u poređenju sa statistikom za prvu polovinu 2019. godine (29%).</p> <p>Od ukupno 113 praćenih neproduktivnih ročišta, 37 je bilo u predmetima visokog profila (33%). Broj neproduktivnih ročišta i dalje zabrinjava, posebno u predmetima visokog profila, što dodatno negativno utiče na ionako spor tempo donošenja presuda.</p> <p>Dva glavna razloga za neproduktivna ročišta i dalje su odsustvo okrivljenog (30 ročišta), zatim zahtevi branilaca za odlaganje ročišta (19 ročišta).</p> <p>Kašnjenja u postupcima često prelaze razumno vreme, u suprotnosti s principom pravičnog suđenja i standardom blagovremenog postupka.</p>	<p>Sudije bi trebalo da strožije proveravaju odsustva stranaka i da primenjuju raspoložive mere, uključujući kaznene i disciplinske mere predviđene zakonom, ili da se smatraju odgovornim kada to ne učine</p> <p>Sudovi treba da daju prioritet predmetima visokog profila i izbegavaju nepotrebna proceduralna odlaganja.</p> <p>Tužioc i branioci treba da se smatraju odgovornim kada uzrokuju nepotrebna odlaganja.</p>

Zapisnik o sudskom postupku

Nalazi	Preporuke
<p>Nijedan od sudskih postupaka na glavnim pretresima koje je EULEX nadgledao nisu tonski ili optički snimani, već je samo sačinjen zapisnik i to često doslovno. U nekim slučajevima sudije su ovaj postupak na početku ročišta opravdavale nedostatkom tehničke opreme.</p> <p>Iz ove prakse proizilazi nekoliko pitanja, poput nepotrebno dugoglačenja ročišta zbog sačinjavanja pisanih zapisnika koje zahteva više vremena, pomeranje fokusa sa suštinskih aspekata pretresa i narušavanje kvaliteta svedočenja.</p>	<p>Svi sudovi treba da budu opremljeni tehničkom opremom za tonsko snimanje sudskih postupaka.</p> <p>Kada je oprema dostupna, sudovi treba da je koriste da, u najmanju ruku, tonski snime iskaze stranaka, svedoka i sudskih veštaka i da vode zapisnik samo o bitnim sadržajima sudske rasprave.</p>

Državne institucije kao oštećene strane

Nalazi	Preporuke
<p>U velikom broju predmeta oštećena strana, koja je često državna institucija, nije identifikovana kao takva u fazi podizanja optužnice, već tek kasnije.</p> <p>Državne institucije su često bile neaktivne kada su identifikovane kao oštećene.</p>	<p>Tužioc treba da obezbede da se oštećena strana identifikuje u optužnici.</p> <p>Državne institucije koje su identifikovane kao oštećene strane treba da budu aktivnije u toj ulozi tokom glavnog pretresa, upotpunjavajući na taj način rad tužioca na krivičnoj optužbi i omogućavajući proces restitucije. To treba da urade njihovi pravni zastupnici ili pravni zastupnici iz državnog pravobranilaštva.</p> <p>Traba poboljšati ulogu državnog pravobranilaštva u sudskim postupcima.</p>

Nedostatak napretka u rešavanju predmeta visokog profila i bivših predmeta EULEX-a

Nalazi	Preporuke
<p>Nekoliko istaknutih visokog profila i bivših EULEX-ovih predmeta u kojima uopšte nije zabeležen napredak od kada su predati su, na primer, predmeti „Drenica I“, „Olimpus II“, „Zemljište 4“ i „Fahredin Gaši“.</p> <p>Ostali bivši EULEX-ovi predmeti koji ne napreduju su „Medikus“, „Naser Keljmemdi“, „Tuareg“, „Fadilj Šabani“, „Muhamet Kamberaj i Makfir Spahiu“, „Saljih Ćitaku i dr.“, „Olimpija“ i tri predmeta „Vukotić“.</p> <p>U nekoliko predmeta visokog profila koji su okončani, presude su često bile blage ili su optuženi oslobođeni optužbi.</p>	<p>Sudovi treba da obezbede da se suđenja ne odlažu bez potrebe, što posebno zabrinjava u vezi sa mnogim predmetima visokog profila, takođe kako bi se izbegao utisak da kosovsko pravosuđe nije u potpunosti spremno ili voljno da sudi u ovim predmetima.</p>

Izvršenje pravosnažnih krivičnih sankcija

Nalazi	Preporuke
<p>EULEX je uočio neke nedoslednosti i nedostatak homogene prakse u izvršenju krivičnih kazni u različitim osnovnim sudovima.</p> <p>Nivo primene Informacionog sistema za upravljanje predmetima (ISUP) u pogledu izvršenja krivičnih sankcija je neujednačen.</p> <p>Zabrinjava činjenica da se funkcija ISUP koja je namenjena službenicima za izvršenje uopšte ne koristi u OS u Prištini.</p> <p>Položaj službenika za izvršenje nije konkretno regulisan zakonom.</p> <p>Prakse različitih OS u vezi sa izvršenjem novčanih kazni i ukupnim trajanjem izvršenja krivičnih sankcija nisu usaglašene.</p> <p>Činjenica da korektivna ustanova obaveštava nadležni sud da li se osuđeni prijavio na izdržavanje kazne je dobra praksa.</p>	<p>Sudski savet Kosova (SSK) treba da obezbedi da se ISUP u potpunosti primenjuje na svim nivoima postupaka izvršenja. Da bi olakšali prelazak sa korišćenja sopstvenih baza podataka ili ručnih registara na jedinstveni sistem, službenici za izvršenje treba da budu u potpunosti obučeni.</p> <p>SSK treba da obezbedi da se radno mesto službenika za izvršenje jasnije reguliše konkretnim opisom zadataka, uslovima radnog mesta, definisanom kategorijom i kaznama.</p> <p>Sudije treba da u svojim presudama konkretno navedu način zamene novčane kazne kada se ona ne može naplatiti prinudnim putem, kao što je propisano članom 365. stav 2. ZKP i članom 43. ZKP</p>

TEMATSKO NADGLEDANJA

Pitanja identifikovana kroz nadgledanje, koja imaju tematsku dimenziju

Borba protiv korupcije

Nalazi	Preporuke
<p>Razmena pisama između STRK i PK, kojom je ozvaničena saradnja između dve strane, i uspostavljanje specijalizovanih odeljenja u STRK 2020. godine, uključujući i jednog odeljenje za borbu protiv korupcije kao ključnog saradnika Jedinice za specijalne istrage (JSI), ocenjeni su kao važni koraci.</p>	<p>Policija Kosova (PK) bi trebalo da dodatno ovlasti Jedinicu za specijalne istrage (JSI), bivšu Radnu grupu za borbu protiv korupcije, kao ključnog aktera u oblasti otkrivanja i istrage korupcije.</p> <p>JSI uz podršku drugih agencija za sprovođenje zakona, treba da poboljša kvalitet istraga korupcije jačanjem policijskog rada vođenog obaveštajnim podacima i svojih kapaciteta za finansijske istrage.</p> <p>JSI uz podršku drugih agencija za sprovođenje zakona, treba da unapredi princip „praćenja novca“, jer je to od ključnog značaja u istrazi pranja novca i drugih finansijskih krivičnih dela.</p> <p>Agencija za borbu protiv korupcije treba da koordinira sa PK nastavak relevantnih nerešenih istraga nakon što Zakon o Agenciji za sprečavanje korupcije stupi na snagu.</p>

Krivična dela po međunarodnom pravu

Nalazi	Preporuke
<p>Ostvaren je određeni napredak u radu Jedinice za istraživanje ratnih zločina PK (JIRZ) u vezi sa funkcionalizacijom baze podataka o ratnim zločinima, koja je uspostavljena između 2019. i 2020. uz značajnu podršku EULEX-a.</p> <p>PK i STRK su identifikovali deset prioritarnih predmeta, u kojima istraga napreduje.</p> <p>Pokrenuto je nekoliko novih istraga, međutim samo je jedna optužnica podignuta, i to u predmetu „Zoran Vukotić“.</p> <p>Odeljenje za ratne zločine STRK je prošireno i sada upošljava četiri tužioca, što predstavlja znatno poboljšanje i u skladu je sa preporukama Misije sadržanim u njenom prethodnom Izveštaju o nadgledanju.</p> <p>PK je ostvarila određeni napredak u nekoliko aktivnih istraga ratnih zločina.</p> <p>Tužilaštvo nije moglo mnogo da napreduje, delom i zbog činjenice da se mnogi osumnjičeni i dalje nalaze u inostranstvu i nisu mogli biti uhapšeni.</p> <p>Nekoliko predmeta krivičnih dela po međunarodnom pravu, koji se trenutno rešavaju pred Osnovnim sudom u Mitrovici i Osnovnim sudom u Prizrenu, uopšte nisu napredovali.</p> <p>Bilo je određenih nedostataka u kvalitetu presuda, posebno prvostepenih, kada je u pitanju pravno obrazloženje i izricanje kazni</p> <p>Nedostatak međunarodne saradnje, i to uglavnom sa Srbijom, i dalje je značajan izazov.</p>	<p>Specijalno tužilaštvo Kosova (STRK) treba da poboljša nivo saradnje sa PK u tekućim istragama, naročito u predmetima u kojima se osumnjičeni nalaze u pritvoru.</p> <p>Osnovni sud u Mitrovici treba da ubrza ponovno suđenje u predmetu „Drenica I“ i u preostalim predmetima Vukotić, dok Osnovni sud u Prizrenu treba da da prioritet ponovnom suđenju u predmetu „Remzi Salja“.</p> <p>Akademija pravde treba da pruži obuku za sudije o specifičnostima obrazloženja presuda koje se tiču krivičnih dela po međunarodnom pravu.</p> <p>Kosovske vlasti, uz pomoć međunarodne zajednice, treba da preduzmu korake ka unapređenju međunarodne saradnje, naročito sa Srbijom.</p> <p>STRK-u treba dodeliti dodatna sredstva kako bi mu se omogućilo da se nosi sa velikim brojem nerešenih predmeta.</p>

Imovinska prava

Nalazi	Preporuke
<p>Jedno pitanje koje je privuklo pažnju bilo je neizvršenje odluka Komisije za imovinske zahteve Kosova (KIZK) ili presuda Žalbenog veća Kosovske agencije za imovinu pri Vrhovnom sudu Kosova (ŽV KAI) i Ustavnog suda Kosova.</p> <p>Kosovska agencija za poređenje i verifikaciju imovine uspeła da uspešno okonča samo jedan slučaj rušenja, koji je trajao 11 godina i po kome je Ustavni sud doneo presudu još u aprilu 2014. godine.</p> <p>Još 54 slučaja još čeka na izvršenje, što je veoma zabrinjavajuće. Jedan od glavnih razloga je nedostatak budžeta za izvođenje rušenja.</p> <p>Dodatna zabrinutost ostaje činjenica da se većina odluka i presuda koje dugo čekaju na izvršenje odnose na imovinu u vlasništvu kosovskih Srba.</p>	<p>Potrebno je dodeliti više sredstava KAI za svrhe rušenja bespravnih objekata, koji su nosiocima imovinskih prava glavna prepreka u ostvarivanju svojih prava.</p>

Privatizacija i likvidacija

Nalazi	Preporuke
<p>Zakon o Posebnoj komori Vrhovnog suda (PKVS) Kosova za pitanja u vezi sa Agencijom za privatizaciju, koji je usvojila Skupština Kosova 30. maja 2019. godine, još uvek se ne primenjuje u potpunosti.</p> <p>SSK nije odredio ciljanu normu za broj predmeta koje bi sudije PKVS trebalo da završe u određenom vremenskom periodu.</p> <p>Kao pozitivan razvoj, PKVS je primenila šablon kojim je efikasno i brzo rešila svih 514 masovnih zahteva u predmetu „Amortizeri“.</p> <p>Zabrinjavajuće je da PKVS i dalje treba da se bavi predmetima u kojima KAP kao podnosilac zahteva traži poništenje pravosnažnih presuda redovnih sudova, iako su one već donete i ne mogu se dalje osporiti.</p> <p>U svim nadgledanim presudama i odlukama Posebne komore obrazloženja su, u određenoj meri, bila nedovoljna.</p>	<p>Posebna komora Vrhovnog suda (PKVS) treba da usvoji dugoročnu strategiju za rešavanje zaostalih predmeta, npr. uspostavljanjem kriterijuma za prioritete i određivanjem optimalnog broja resursa potrebnih za efikasno rešavanje zaostalih predmeta.</p> <p>U slučaju da se strategija pokaže nedovoljnom za rešavanje zaostalih predmeta, trebalo bi razmotriti zapošljavanje dodatnih sudija i pravnih službenika.</p> <p>SSK treba da razmotri uspostavljanje privremene norme kojom se određuje koliko se predmeta očekuje da svaki sudija PKVS reši.</p> <p>Kao dodatni alat za otklanjanje zaostalih predmeta, PKVS bi trebalo da poveća, i uvede kao standard, upotrebu šablona za rešavanje masovnih potraživanja.</p> <p>SSK treba da ojača kapacitete PKVS za prevođenje i tumačenje na srpski jezik, posebno imajući u vidu činjenicu da se većina sudskih sporova tiče srpskih stranaka.</p> <p>Kosovska agencija za privatizaciju treba da prekine praksu zahtevanja da se ponište pravosnažne presude redovnih sudova, zanemarujući činjenicu da su takvi zahtevi neosnovani zbog činjenice da su res judicata.</p> <p>PKVS treba da posveti više pažnje obrazloženju sudskih odluka. Obrazloženje mora biti pažljivo, razumljivo i u skladu sa relevantnom sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava. Ključno je da presude odgovaraju na svako odlučujuće pitanje koje su stranke pokrenule i da se izbegavaju protivrečne izjave u obrazloženju.</p> <p>PKVS, kao i svi drugi sudovi na Kosovu, treba da instalira Informacioni sistem za upravljanje predmetima (ISUP), kako bi PKVS bila efikasnija.</p>

Sudska uprava – Informacioni sistem za upravljanje predmetima (ISUP)

Nalazi	Preporuke
<p>Nasumična dodela predmeta nije se uvek primenjivala, uprkos tome što se zakonom nalaže.</p> <p>Razvoj i uvođenje ISUP u svim sudovima bili su uspešni.</p> <p>ISUP zadobio poverenje većine korisnika u sudovima.</p> <p>Zbog složenosti ISUP i nedostatka dovoljnih resursa, pretežno tehničkih ali i ljudskih, sistem još uvek nije u potpunosti funkcionalan i efikasan, uglavnom u ograncima sudova.</p> <p>Jedna od identifikovanih prepreka za pravilno funkcionisanje ISUP je često slaba internet konekcija u sudovima i njome prouzrokovano sporo funkcionisanje sistema.</p> <p>Tokom 2020. godine znatan broj predmeta je ponovo dodeljen ručno. Ovo pitanje se trenutno razmatra u SSK.</p> <p>Opcija automatskog štampanja sudskog poziva za stranke nije korišćena ni u jednom ogranku sudova, navodno zbog nedostatka IT stručnjaka.</p> <p>Mnogi ogranci nemaju dovoljno osoblja zbog dugih procedura zapošljavanja i često nemaju tumače i prevodioce za srpski jezik.</p> <p>Dva ogranka sudova na severu Kosova nemaju zvanične telefonske brojeve, što ne olakšava neophodni pristup pravdi.</p>	<p>SSK treba da obezbedi stabilniju internet vezu u svim sudovima i ograncima sudova.</p> <p>SSK, preko tima za ISUP, određenim korisnicima treba da obezbedi dodatnu prilagođenu obuku za ISUP.</p> <p>SSK i sudovi treba da obezbede da usluge prevođenja i tumačenja budu bolje organizovane i dostupne strankama u svim sudovima.</p> <p>SSK treba da razmotri stvaranje i sistem nadzora minimalnih normi učinka za sudije korišćenjem ISUP.</p>

Rodno zasnovano nasilje

Nalazi	Preporuke
<p>Nije bilo mnogo napretka što se tiče efikasnog korišćenja baze podataka o nasilju u porodici koju je izradila Kancelarija nacionalnog koordinatora 2019. godine.</p> <p>Kancelarija nacionalnog koordinatora se angažuje sa svim akterima naglašavajući potrebu za unošenjem podataka u bazu podataka i pokušavajući da reši aktuelne izazove.</p> <p>U policijskim stanicama širom Kosova uspostavljeno je trinaest dodatnih prostorija za razgovor sa žrtvama.</p> <p>Prijavljen je zabrinjavajući porast broja slučajeva seksualnog napada, silovanja, seksualnog uznemiravanja i trgovine ljudima koji uključuju maloletne i mlade ženske žrtve.</p> <p>Što se tiče slučajeva narušavanja seksualnog integriteta, EULEX je nastavio da prati nekoliko slučajeva silovanja i primetio da postupak upućivanja žrtava na Institut za sudsku medicinu na lekarski pregled i pribavljanje bioloških dokaza, iako poboljšan, još uvek nije dosledan i često zavisi od nivoa angažovanja nadležnog tužioca.</p> <p>Ne postoje posebna jedinica ili specijalizovani istražitelji unutar PK, koji se bave prestupima narušavanja seksualnog integriteta, kao kod slučajeva nasilja u porodici.</p> <p>Pristup usredsređen na žrtve treba da bude dosledno uključen u sve institucije koje rade sa žrtvama seksualnih prestupa.</p>	<p>Vlada Kosova treba da ubrza proceduru za uspostavljanje specijalizovanih službi i standardizovanih procesa i odgovornosti unutar PK, tužilaštva, sudova i među socijalnim radnicima za žrtve seksualnog nasilja, počevši od izrade nacionalnog protokola i smernica.</p> <p>Jedinica PK za obuku, Akademija pravde i ministar za rad i socijalnu zaštitu treba da obezbede stalnu obuku i specijalizaciju pružiocima usluga koji rade na slučajevima narušavanja seksualnog integriteta, kao što su policijski istražitelji, tužioc, sudije i socijalni radnici, kao što je slučaj sa nasiljem u porodici.</p> <p>Organi za sprovođenje zakona i pravosudni organi treba da dalje integrišu pristup usredsređen na žrtve i svedu na minimum broj razgovora sa žrtvama krivičnih dela narušavanja seksualnog integriteta koje sprovede različiti pružioc usluga, koji mogu pojačati traumu koju su žrtve doživele.</p>

Pristup žrtava nasilja u porodici pravdi tokom pandemije COVID-19

Nalazi	Preporuke
<p>Kosovu još uvek nedostaje sveobuhvatan i konsolidovan sistem prikupljanja podataka o nasilju u porodici.</p> <p>Zabeležen je konstantan porast broja slučajeva nasilja u porodici prijavljenih u PK tokom 2018. godine (porast od 20% u odnosu na 2017. godinu) i 2019. godine (porast za 25% u odnosu na 2018. godinu), i znatno manji porast od 8% tokom 2020. godine.</p> <p>Tokom 2020. godine, PK je izdala 862 naloga za privremenu hitnu zaštitu u poređenju sa 798 izdatih u 2019. godini.</p> <p>Tokom 2019. godine, na telefonskoj liniji za pomoć primljeno je ukupno 795 poziva, a taj broj je u 2020. godini smanjen na 650 poziva.</p> <p>EULEX je takođe zapazio značajan porast slučajeva u kojima su pogođeni maloletnici tokom 2020. godine u poređenju sa prethodnom godinom.</p> <p>Dok je 2019. godine u četiri od šest slučajeva ubistva u porodici suprug ubio svoju suprugu, 2020. godine, od 13 slučajeva ubistava, samo su dva supruga izvršila ubistvo supruge, dok su u najvećem broju slučajeva počinioci bili mladi članovi porodice, a žrtve drugi članovi porodice.</p> <p>Broj puštanja na slobodu u redovnim postupcima od strane tužilaštava i broj slučajeva u kojima PK nije izvršila nijedno hapšenje i dalje su visoki.</p> <p>Institucije su nastavile normalno da rade i pružile usluge žrtvama čak i tokom pandemije.</p>	<p>Pod nadzorom Nacionalnog koordinatora za nasilje u porodici, sudovi, tužilaštva i Kancelarije za zastupanje žrtava treba da unaprede efektivno korišćenje baze podataka o nasilju u porodici izrađene 2019. godine, unošenjem konsolidovanih podataka.</p> <p>Pod nadzorom Nacionalnog koordinatora za nasilje u porodici, pružioc opštih i specijalizovanih usluga (PK, Kancelarija za zastupanje žrtava i nevladine organizacije) treba da povećaju doseg onlajn usluga dostupnih žrtvama, kao što je postojeća telefonska linija za pomoć.</p> <p>Pod nadzorom Nacionalnog koordinatora za nasilje u porodici, treba revidirati i dopuniti Standardne operativne procedure za nasilje u porodici, kako bi one bile u potpunosti u skladu sa zahtevima Istanbulske konvencije, posebno u oblasti prikupljanja podataka, koordiniranog pristupa i posebnih procedura u slučajevima maloletnika i mladih.</p>